

**Wyrok z dnia 16 grudnia 1994 r.
I PRN 115/94**

Wyrażeniom użytym w art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz. U. Nr 54, poz. 310) należy przypisać taki sens, że pojęcie "objęcia" gospodarstwa oznacza także objęcie części gospodarstwa rolnego mogącej według kryteriów formalnych stanowić gospodarstwo rolne, zaś zwrot "okresy pracy ... poprzedzające objęcie ... gospodarstwa" mieści w sobie dopuszczalność przerwy między pracą w gospodarstwie rolnym rodziców lub teściów, a objęciem i rozpoczęciem jego prowadzenia przez osobę zainteresowaną. Przedmiotem objęcia i prowadzenia musi być natomiast gospodarstwo rolne należące do rodziców lub teściów.

Przewodniczący SSN: Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca), Antoni Filcek,

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 16 grudnia 1994 r. sprawy z powództwa Ireny K. przeciwko Zespołowi Szkół Rolniczych w O. o nagrodę jubileuszową, na skutek rewizji nadzwyczajnej Komisji Krajowej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność" [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 6 czerwca 1994 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Irena K. w pozwie przeciwko Zespołowi Szkół Rolniczych w O. żądała wliczenia okresu pracy wykonywanej od 1 kwietnia 1970 r. do 31 sierpnia 1980 r. w gospodarstwie rolnym rodziców Kazimierza i Józefy małżonków K. do pracowniczego stażu pracy, a następnie - jak wyjaśniła w toku postępowania (k.14) - do okresu pracy, od którego zależy prawo do nagrody jubileuszowej za 20 lat pracy.

Sąd Rejonowy w Chełmie wyrokiem z dnia 22 marca 1994 r. oddalił powództwo po ustaleniu następującego stanu faktycznego:

Powódka jest zatrudniona w Zespole Szkół Rolniczych w O. na stanowisku nauczyciela od 1 września 1980 r. Powódka pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od kwietnia 1970 r. do sierpnia 1980 r. W dniu 29 listopada 1979 r. jej rodzice przekazali to gospodarstwo na własność synowi Mirosławowi K. Na podstawie umowy darowizny z dnia 18 maja 1993 r. powódka otrzymała od brata część przekazanego mu przez rodziców gospodarstwa o powierzchni 1.02 ha przeliczeniowych.

Na podstawie powyższych ustaleń Sąd I instancji uznał, że okres pracy powódki w gospodarstwie rolnym rodziców nie może być wliczony do pracowniczego stażu pracy. W myśl bowiem art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz. U. Nr 54, poz. 310), pracownikowi wlicza się do tego stażu przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców lub teściów,

jeżeli te okresy poprzedzają objęcie tego gospodarstwa i rozpoczęcie jego prowadzenia osobiście lub ze współmałżonkiem. Gdy chodzi o powódkę, nie spełnia ona powyższego warunku, wobec czego jej żądanie nie może być uwzględnione.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie, rozpoznając sprawę na skutek rewizji powódki, wyrokiem z dnia 6 czerwca 1994 r. oddalił rewizję.

Sąd Wojewódzki uznał, że wyrok Sądu I instancji jest prawidłowy, gdyż po okresie pracy w gospodarstwie rolnym rodziców powódka nie objęła ich gospodarstwa, ponieważ przekazali je w zamian za rentę synowi Mirosławowi K. Dopiero tenże, po prawie 14 latach posiadania gospodarstwa, podarował jego część powódce. Tak więc powódka nie objęła gospodarstwa rodziców, lecz część gospodarstwa brata.

Tymczasem zwrot "objęcie tego gospodarstwa" użyty w art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. oznacza gospodarstwo rodziców lub teściów. Tak również wyjaśnił Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 8 czerwca 1993 r. w sprawie I PZP 20/93.

Od wyroku Sądu Wojewódzkiego Komisja Krajowa NSZZ "Solidarność" złożyła rewizję nadzwyczajną opartą na zarzucie rażącego naruszenia art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz. U. Nr 54, poz. 310), w której żądała uchylecia tego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Chełmie z dnia 22 marca 1994 r. i wydania wyroku ustalającego, że okres pracy powódki od 1 kwietnia 1970 r. do 29 listopada 1979 r. w gospodarstwie rolnym rodziców wlicza się do pracowniczego stażu pracy.

Zdaniem wnoszącego rewizję nadzwyczajną wskazany wyżej art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. wymaga jedynie udowodnienia faktu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców lub teściów po 16 roku życia oraz faktu objęcia tego gospodarstwa w dowolnym czasie i prowadzenia go samodzielnie lub z małżonkiem. Przepis ten natomiast nie wymaga, by bezpośrednio po okresie pracy nastąpiło objęcie gospodarstwa i nie wymaga też objęcia jego całości. Skoro więc bezpośredni związek czasowy między pracą w gospodarstwie rolnym rodziców lub teściów a przejęciem tego gospodarstwa nie jest warunkiem nabycia uprawnień przewidzianych w omawianej ustawie, powódka mogła przejąć część gospodarstwa także od swojego brata, po upływie pewnego czasu od chwili zakończenia pracy w gospodarstwie rodziców.

Rewidujący podniósł także, iż wolą rodziców powódki było, by gospodarstwo podzielić między wszystkie dzieci, dlatego też nie ma większego znaczenia okoliczność, że umową z dnia 29 listopada 1979 r. przekazali je najpierw synowi Mirosławowi K.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Mający zastosowanie w sprawie art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz. U. Nr 54, poz. 310) stanowi, że - na warunkach przewidzianych we wstępnej części przepisu - do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownika wynikające ze stosunku pracy, wlicza się pracownikowi przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy po ukończeniu 16 roku życia w gospodarstwie rolnym prowadzonym przez rodziców lub teściów, poprzedzające objęcie tego gospodarstwa i rozpoczęcie jego prowadzenia osobiście lub wraz z małżonkiem.

Trafne jest stanowisko wnoszącego rewizję nadzwyczajną, że z powyższego

przepisu nie wynika, by warunkiem wliczenia pracy wykonywanej po ukończeniu 16 roku życia w gospodarstwie rodziców lub teściów do pracowniczego stażu pracy było objęcie tego gospodarstwa w całości, jak też objęcie gospodarstwa i rozpoczęcie jego prowadzenia bezpośrednio po okresie pracy w gospodarstwie rodziców lub teściów. Wniosku takiego nie można bowiem wyprowadzić ani z dosłownej treści przepisu, ani z jego analizy. Nie dałby się on również pogodzić z zasadami racjonalnego myślenia. Trudno bowiem znaleźć uzasadnienie dla tezy, że z dużego gospodarstwa rolnego nie można wydzielić gospodarstw mniejszych, (pod warunkiem posiadania przez nie przymiotu gospodarstwa rolnego), bądź oczekiwać, że osoba pracująca w gospodarstwie wielodzietnych rodziców lub teściów musiałaby pozostawać w tym gospodarstwie aż do momentu jego przekazania, np. wskutek starości właścicieli, chociażby to miało nastąpić w odległym czasie. W związku z tym wyrażeniom użytym w art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy należy przypisać taki sens, że pojęcie "objęcie... gospodarstwa" oznacza także objęcie części gospodarstwa rolnego mogącej według kryteriów formalnych stanowić gospodarstwo rolne, natomiast zwrot "okresy pracy... poprzedzające objęcie... gospodarstwa" mieści w sobie dopuszczalność przerwy między pracą w gospodarstwie rodziców lub teściów a objęciem i rozpoczęciem jego prowadzenia przez osobę zainteresowaną, gdyż nie wymaga on "bezpośredniego" przejścia z pracy w gospodarstwie rodziców lub teściów do osobistego lub z małżonkiem prowadzenia przejętego od nich gospodarstwa rolnego. Nie można zaś interpretując przepis o nabyciu określonych uprawnień wprowadzać warunków zaostrzających, skoro sam ustawodawca tego nie uczynił.

Zagadnieniem, czy między pracą w gospodarstwie rodziców lub teściów a objęciem i samodzielnym prowadzeniem (lub z małżonkiem) ich gospodarstwa rolnego możliwa jest przerwa, zajmował się Sąd Najwyższy w sprawie I PZP 20/93, w której w dniu 8 czerwca 1993 r. wydał uchwałę (OSNCP 1994 z. 1 poz. 9) przyjmującą w uzasadnieniu, że "objęcie gospodarstwa" nie musi następować podczas czy bezpośrednio po okresie pracy w gospodarstwie rodziców lub teściów, gdyż według zasad wykładni językowo-logicznej przepisu art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 1990 r., wystarczającym warunkiem zaliczenia okresów pracy w gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy jest ustalenie, że osoba zainteresowana wykonywała pracę w gospodarstwie rodziców lub teściów, a następnie rozpoczęła jego prowadzenie osobiście lub z małżonkiem, niezależnie od tego, czy jest to gospodarstwo rodziców czy teściów.

Powyższy pogląd podzielił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 października 1994 r. I PRN 82/94 (OSNAPiUS 1995 nr 2 (14) poz. 23) i podziela go również Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę.

Odnosząc przedstawione wyżej rozważania i uwagi do rozpoznawanej sprawy trzeba więc podkreślić, że skoro do zastosowania powołanego wyżej art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy nie jest konieczne objęcie przez osobę, która po ukończeniu 16 roku życia pracowała w gospodarstwie rolnym prowadzonym przez rodziców lub teściów, całości jednego z tych gospodarstw, ani też objęcie gospodarstwa bezpośrednio po okresie pracy w nim, okoliczność, iż powódka przestała pracować w gospodarstwie rodziców w 1979 r. oraz że stała się właścicielką jego części dopiero w 1993 r., nie może być uznana za przeszkodę do uwzględnienia powództwa.

Przeszkodę do uwzględnienia żądania powódki stanowi natomiast fakt, że w

1993 r. nie objęła części gospodarstwa rolnego rodziców, w którym pracowała w latach 1970-79, lecz nabyła notarialnie i objęła część gospodarstwa brata Mirosława K. Ta też kwestia ma istotne znaczenie w sprawie.

Z zebranych dowodów jednoznacznie wynika, że rodzice powódki "umową o przekazanie własności i posiadania gospodarstwa rolnego" [...] z dnia 29 listopada 1979 r. "przenieśli w całości i nieodpłatnie własność i posiadanie" swojego gospodarstwa rolnego o powierzchni 6.23 ha na rzecz syna Mirosława K. W 1980 r. powódka rozpoczęła pracę w pozwanym Zespole Szkół Rolniczych w O. w charakterze nauczycielki i według jej własnych twierdzeń, w gospodarstwie przekazanym bratu przestała pracować. Aktem notarialnym [...] z dnia 18 maja 1993 r. brat powódki Mirosław K. podarował jej część gospodarstwa, przy czym niektóre działki na zasadzie wyłącznej własności, a w niektórych tylko udziały. Tymże aktem notarialnym podarował również część gospodarstwa rolnego pozostałemu rodzeństwu.

Analizując niesporny w sprawie stan faktyczny należy dojść do wniosku, że nie odpowiada on hipotezie art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy, gdyż nie zawiera jednego z koniecznych jej elementów, którym jest objęcie gospodarstwa rodziców lub teściów. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że w wymienionym przepisie tylko o te dwie grupy osób chodzi i że tylko przejęcie ich gospodarstwa rodzi możliwość wliczenia do stażu pracowniczego okresu pracy w ich gospodarstwie rolnym w sytuacji opisanej w tymże przepisie. Nie ma zaś znaczenia okoliczność, czy między zaprzestaniem pracy w gospodarstwie rodziców (lub teściów) a jego objęciem i samodzielnym prowadzeniem była jakaś przerwa czy nie. Ważne jest to, by przejęciu podlegało gospodarstwo rodziców (lub teściów), a nie innych osób.

Z tego rodzaju konstrukcji przepisu można łatwo odczytać zamiar ustawodawcy. Jest nim z jednej strony preferowanie sytuacji, w której następuje przejście gospodarstwa rolnego z pokolenia na pokolenie, a z drugiej strony - uprzywilejowanie w zakresie prawa pracy tych, którzy zdecydowali się kontynuować prowadzenie gospodarstwa przodków. Rozciągnięcie przepisu na inne strony faktyczne, w których -tak jak w rozpoznawanej sprawie - osoba zainteresowana obejmuje gospodarstwo rolne (lub jego część) stanowiącą w przeszłości własność rodziców, lecz w chwili objęcia nie należące już do nich od wielu lat - jest nieuprawnione.

Tym samym brak jest podstaw do zakwestionowania wyroków Sądów obu instancji, które nie uznały za zasadne roszczeń powódki o wliczenie do jej stażu pracy u strony pozwanej, od którego zależy prawo do nagrody jubileuszowej, okresu pracy po ukończeniu 16 roku życia w gospodarstwie rolnym rodziców w latach 1970-79. Oznacza to również, że nie jest zasadny zarzut rażącego naruszenia prawa podniesiony w stosunku do tychże wyroków w rewizji nadzwyczajnej.

Z braku zatem podstaw przewidzianych w art. 417 § 1 k.p.c., stosownie do art. 421 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy oddalił rewizję nadzwyczajną.

=====